

7. SINIF 3. ÜNÝTE TÜRK TARÝHÝNDE YOLCULUK 6. BÖLÜM

7. SINIF 3. ÜNÝTE TÜRK TARÝHÝNDE YOLCULUK 6. BÖLÜM

OSMANLI-RUS SAVAÞLARI

I-1711 OSMANLI -RUS SAVAÞ VE PRUT ANTLAÞMASI

- Rusya bu yüzyýlda sýcak denizlere açýlmak için iki siyasal güçle, Osmanlý Devleti ve Ýsveç'le mücadeleye etmiştir,

- Ýsveç'e saldıran Rus ordularý karþýsýnda ba-þarýsýz olan Ýsveç kralý Osmanlý Devleti'ne sý-ðarak Osmanlý-Rusya Savaþý baþlamýþ ve savaþ 1711 Prut Antlaþması ile sona erdirilmiştir.

II-1736-1739 SAVAÞLARI BELGRAD ANTLAÞMASI:

- 1736-1739 savaþları sonucunda 1739'da Belgrad Antlaþması imzalanmýþ ve bu antlaþma ile;
- Karadeniz'de donanma ve ticaret gemisi bulunduramayacaklardýr
- Azak Kalesi, ýkýlmak kopuluyla, Ruslar'a býrakýlmýþtır.

UYARI: Osmanlý Devleti'nin Karadeniz'de Ruslar'a karþý üstünlüðünü vurgulayan son antlaþma Belgrad Antlaþması'dır.

III-1768-1774 OSMANLI-RUS SAVAÞLARI VE KÜÇÜK KAYNARCA ANTLAÞMASI:

- Rusların saldırdıđı Lehlerin, Osmanlýya sý-ðınması ve onların takip eden Rus ordularının Osmanlı topraklarına girmesiyle baþlamýþtır.

- Ruslar, Akdeniz'e açýlarak, 1770'de Çeþme'de Osmanlý donanmasını yakacaklar ve büyük bir üstünlük sađlayacaklardýr.

- Savaþ 1774'te Küçük Kaynarca Antlaþması'nın imzalanmasıyla sona erecektir. Bu antlaþmaya göre

a) Kırym'ın bağımsızlığı tanınmýþtır.

b) Kırym halkı dini açıdan Osmanlý halifesine bađlı sayýlmýþtır.

c) Ruslar, Osmanlý ülkesinde yapayan Ortodokslarýn koruyuculuđunu üstlen

UYARI: Rusya, Osmanlý Devleti'nin içiplerine

müdahale þansýný elde etmiþtir.

d) Ruslara ilk defa kapitülasyonlar ve savaþ tazminatý verilmiþtir.

IV-1787-1792 OSMANLI-RUS SAVAÞLARI VE YAÞ ANTLAÞMASI

- Ruslarýn 1783'te Kýrým'ý kendilerine bađlama-larý üzerine Osmanlý-Rus savaþý baþlamýþtır.
- Osmanlý Devleti savaþta çok toprak kaybet-mesine rađmen Rusya Ýle Yaþ Antlaþmasý'ný imzalamýþtır(1792).
- Bu antlaþma ile, Osmanlý Devleti Kýrým'ýn Rusya'ya ait olduđunu onaylamýþtır. Rusya ise savaþta elde ettiđi topraklarý Osmanlý Devleti'ne geri vermiþtir.

UYARI: Osmanlý topraklarýnda, halký tümüyle Müslüman olan bir bölge, ilk kez bir baþka devletin egemenliđine girmiþtir.

V-1812-1829 ARASI OSMANLI-RUS ÝLÝPKÝLERÝ

- Ruslar, Sýrplarý kýpkýrtarak isyan çýkarmýþtır.
- Osmanlý Devleti 1812'de Rusya ile Bükreþ Antlaþ-masý'TM imzalanmak zorunda kalmýþtır.
- Antlaþmaya göre, Ruslar Bođazlar'dan yarar-lanacak (ticari açýdan), Sýrbistan'a da ayrýcalýklar tanýnacaktý.
- Ruslarýn kýpkýrtmasýyla ve ulusçuluk düþüncesinin de etkisiyle Yunanlılar ayaklandýlar.Bunun üzerine Osmanlý Rus iliþkileri bozuldu.Çýkan savaþ sonucunda Edirne Antlaþmasý (1829) imzalanmýþtır.

- Rusya ile imzalanan bu antlaşmaya göre Yunanistan'a bađýmsýzlyk verilmiþtir.
- Edirne Antlaşması'na, Rus ticaret gemilerinin Bođazlardan yararlanma hakký, Osmanlýlar'ýn tazminat ödemesi ve Sýrbistan'a özerklik taný-masý gibi maddeler konulmuþtur.

VI- KIRIM SAVAĐI (1853-1856)

- Rusya "hasta adam" olarak nitelediði Osmanlý Devleti'nin paylaşılmamasýný İngiltere'ye önermiþtir,
- İngiltere'den ret cevabý alan Rusya kutsal yerler sorununu bahane ederek 1853'te Sinop baskýný'ný gerçekleþ-tirmiþ, Osmanlý donanmasýný yakmýþtır.
- Bunun üzerine İngiltere, Fransa, Piyemonte Devletleri, Osmanlý Devleti'nin yanýnda ya alarak; Kýrým'da Rusya'yý yenmeyi bařarmýþ-lardýr.

UYARI: Ýlk dýþ borç bu savaþtan dolayý gereksinimleri karsýlamak için alýnmýþtır.

- -Paris Antlaşması (1856)
- Kýrým Savaşý'ndan sonra savaþan taraflar Pariste toplandı.
- UYARÝ: Osmanlý Devleti, Paris Antlaşması'nda iyi koþullar elde edebilmek için Islahat Fermaný'ný antlaşma öncesi kabul ederek azýnlýklara geniþ haklar vermiþtir.Paris Antlaşmaya gör
- ü Osmanlý Devleti bir Avrupa devleti sayýlacak-týr. (Bu ilk kez kabul edilmiþtir.)
- ü Osmanlý Devleti ulusal bütünlüđünü kendisi-nin koruyamayacađýný kabul ederek, Avrupa devletlerinin korumasýný istemiþtir. (Osmanlý Devleti ilk kez kendi bađýmsýzlyđýný koruya-mayaca kabul etmiþtir.)
- ü Karadeniz, uluslararası olarak kabul edilmiþ-tir. Osmanlýlar ve Ruslar bu denizin kyyýsýnda tersane yapamayacaklardý. (Savaşý Osmanlý Devleti kazanmasına karþýn, bu maddeyle yer devlet statüsüne düþmüþtür.)

NOT: Bu antlaşma bu yüzyýldaki iyi antlaşma sayýlýr.

En önemli yaný Ruslarýn Osmanlý Devleti'ne 20 yýl

kadar saldýrmasýný önlemiş olmasýdır.

VII-1877-1878 OSMANLI RUS SAVAĐLARI (93 HARBÝ)

- ü Ruslarýn Panislavizm ideolojisi(Slav ýrkýndan olan milletleri kendi hakimiyetine alma) ve Ortodoks inancýyla yaptýklarý kþpkýrtýcý hareketlerin sonucu, 1875'te Hersek'te isyan bařlan

- ü Osmanlý Devleti isyaný bastýrýnca bütün Avrupa ülkeleri harekete geçerek, 1876'da Ýstanbul Konferansý (Tersane Konferansý), arkasýndan da Londra Konferansý'ný düzenlemiþlerdir.

Bu konferansta;

- ü Osmanlý Devleti'nin parçalanmasý gündeme gelmiþ,
- ü Balkanlar'da özerk ve bađýmsýz devletlerin kurulmasý kararlarý alýnmýþtır. .
- ü Osmanlý Devleti konferans önerilerini kabul etmeyince, Ruslar saldýrýya geçmiþtir.
- ü Kafkasya'da Ahmet Muhtar Paþa, Balkan-lar'da Gazi Osman Paþa büyük çaba harca-malarýna raðmen yenilgiyi önleyememiþlerdir.
- ü Bunun sonucunda Ayastefanos Antlaþmasý imzalanmýþtır

NOT: Avrupa devletleri Rusya'nýn lehine olan bu antlaþmayý kabul etmemiþler, antlaþmanýn yürür-lüðe girmesini önlemiþlerdir. Yerine Berlin Antlaþ-masýnýn (1878)imzalanmasýný saðlamýþlar.

Arife AYDIN/Sosyal Bilgiler Öðretmeni